

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-558-7-26>

**CRIMINAL LEGAL ASPECTS OF REPRESENTATION
IN COURT BY POWER OF ATTORNEY
(ART. 400-1 OF THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE)**

**КРИМІНАЛЬНО ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПРЕДСТАВНИЦТВА
В СУДІ ЗА ДОВІРЕНІСТЮ (СТ. 400-1 КК УКРАЇНИ)**

Kozlyuk M. V.

*Postgraduate Student,
Research Institute of Public Law
<https://orcid.org/0009-0006-3890-3063>
Scientific Supervisor: **Babikova O. S.***

*Doctor of Law, Professor,
Director of the Research Institute
of Pre-Trial Investigation Problems
Kyiv, Ukraine*

Kozlyuk M. V.

*аспірант
Науково-дослідний інститут
публічного права
<https://orcid.org/0009-0006-3890-3063>*

*Науковий керівник: **Бабікова О. С.**
доктор юридичних наук, професор,
директор
Науково-дослідний інститут
проблем досудового розслідування
м. Київ, Україна*

Питання представництва в суді має важливе значення для осіб у реалізації своїх законних інтересів та захисту прав під час судових розглядів. Перелік документів, якими підтверджуються повноваження особи, як представника, визначений різними законодавчими актами у різних галузях права. До переліку документів входить довіреність. Однак законодавцем не враховано деякі особливості застосування довіреності. Довіреність може мати визначений строк дії та перелік повноважень представника. Саме суб'єктивний сторона не розкрита законодавцем у статті 400-1 КК України. А не узгодженість положень кримінального закону може призвести до помилок у правозастосуванні та незаконного переслідування представника. Встановлено, що стаття 400-1 КК України є бланковою. Її міст відсилає до інших законів. При системному аналізі законодавства виявлено неузгодженість з процесуальними законами. Такий вид документа, який підтверджує повноваження представника в суді, як довіреність має особливості припинення дії, а також дії у часі. При цьому уповноважена особа може не знати про припинення дії довіреності та продовжувати представництво в суді. Кримінальна відповідальність настає саме у разі завідомо неправдивого повідомлення суду про повноваження представляти іншу особу в суді. Разом з цим відсутність визначеної шкоди позбавляє можливості встановити дійсну суспільну небезпеку виявлення факту відсутності повноважень представника. Саме від наявності ризику

завдання реальної шкоди виникає необхідність кримінального урегулювання взаємовідносин суду та представників.

Дослідження продемонструвало, що склад кримінального правопорушення викладений у статті 400-1 КК України створює конфлікт з існуючими нормами законодавства, якими врегульовано суспільні відносини щодо представництва фізичних та юридичних осіб в суді. Відтак серйозним питанням постає декриміналізація кримінальної відповідальності за представництво в суді без повноважень.

Виклад основного матеріалу дослідження. Водночас є певні відмінності щодо підтвердження повноважень адвоката в різних видах судочинства. Відповідно до статті 62 Цивільного процесуального кодексу України, повноваження представників сторін та інших учасників справи мають бути підтверджені серед іншого довіреністю фізичної або юридичної особи.

Поняття і підстави представництва за довіреністю врегульовані Главою 17 Цивільного кодексу України. Представництвом є правовідношення, в якому одна сторона (представник) зобов'язана або має право вчинити правочин від імені другої сторони, яку вона представляє – ч. 1 ст. 237 ЦК України. Представництво, яке ґрунтується на договорі, може здійснюватися за довіреністю. Представництво за довіреністю може ґрунтуватися на акті органу юридичної особи – ч. 1, 2 ст. 244 ЦК України [1].

Відповідно до норм чинного цивільного законодавства смерть довірителя не завжди автоматично припиняє дію представницьких повноважень. Зокрема, в п. 6 ч. 1 ст. 248 ЦК України [2] встановлено таке обмеження: «У разі смерті особи, яка видала довіреність, представник зберігає свої повноваження за довіреністю для ведення невідкладних справ або таких дій, невиконання яких може призвести до виникнення збитків. На думку І.Доманової, і в разі визнання особи, яку представляють, недієздатною, обмежено дієздатною або безвісно відсутньою, оголошення її померлою, слід також надавати можливість представнику завершити виконання невідкладних справ або таких дій, невиконання яких може призвести до виникнення збитків [3, с. 18]. Позиція науковця вважається слушною, однак виникає реальна практична проблема зловживань представниками своїми правами щодо прав і майна померлих довірителів.

Довіреності у разі припинення їх дії підлягають обов'язковій реєстрації в Єдиному реєстрі довіреностей. Нотаріус вносить відомості до Єдиного реєстру в день отримання заяви про скасування довіреності. Для підтвердження факту внесення інформації до Єдиного реєстру нотаріус виготовляє витяг про внесення реєстраційного запису до Єдиного реєстру у двох примірниках, один з яких залишається

у нотаріуса, а другий – надається особі, яка видала довіреність (пункти 2.12, 2.13 Положення про Єдиний реєстр довіреностей, затвердженого наказом Міністерства юстиції України від 28.12.2006 р. № 111/5 [4]).

Можливість перевірки актуальності довіреності на представництво в суді не надано суду чи представнику. Доступ до Єдиного реєстру довіреностей обмежений. Суд чи фізичні особи не мають доступу до нього з метою перевірки повноважень представника.

Незважаючи на стрімку цифровізацію, гарантій збереження інформації немає і водночас документи, які підтверджують юридичні факти, у тому числі реєстр довіреностей, можуть бути втраченими.

Зовсім нещодавно доступ до державних реєстрів був втрачений через вплив російських хакерів, про що інформація публікувалася в засобах масової інформації. Внаслідок зовнішнього впливу, призупинили роботу основні системи Міністерства юстиції України [5] та про відновлення державних реєстрів поступово повідомлялося Міністерством юстиції України на своєму офіційному сайті.

У випадку необхідності ведення невідкладних справ або таких дій, невиконання яких може призвести до виникнення збитків, у разі смерті особи, яка видала довіреність, представник зберігає своє повноваження за довіреністю – абзац другий п. 6 ст. 248 ЦК України. Однак стаття 400-1 КК України не узгоджується з положеннями існуючої норми цивільного законодавства.

Отже, кримінально-правова відповідальність за представництво в суді без повноважень є відносно новим напрямом наукового пізнання та практичного застосування, а також має низку суперечливих процесуальних положень. Аналізуючи наукові та прикладні здобутки щодо питання неправомірного представництва необхідно вказати на актуальність подальшого наукового пошуку вирішення питання усунення певної колізії у застосуванні судової практики в питаннях підтвердження повноважень адвокатом. А також доцільності декриміналізації ст. 400⁻¹ КК України через надмірний формалізм та перебільшення суспільної небезпеки, яка виникає у зв'язку із здійсненням представництва в суді без необхідних повноважень.

Література:

1. Яновська О. Підтвердження повноважень адвоката: презумпція добросовісності. *Право України*. 2019. № 12. С. 204–220. DOI: 10.33498/loou-2019-12-204.
2. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>.

3. Доманова І. Ю. Інститут добровільного представництва в цивільному праві України : автореферат дис. канд. юрид. наук : 12.00.03 / І. Ю. Доманова ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. К., 2006. 22 с.

4. Про електронні документи та електронний документообіг : Закон України від 22.05.2003 р. № 851-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 36. Ст. 275.

5. BBC: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/c7ve1298ndgo>

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-558-7-27>

RESPECT FOR HUMAN RIGHTS IN PLACES OF DEPRIVATION OF WILL: LEGAL AND PRACTICAL ASPECTS

ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В МІСЦЯХ ПОЗБАВЛЕННЯ ВОЛІ: ПРАВОВІ ТА ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ

Lukashchuk K. R.

*Assistant Professor at the Department
of Criminal Procedure
National University "Odesa Law
Academy"
Odessa, Ukraine*

Лукашук К. Р.

*асистентка кафедри кримінального
процесу
Національний університет
«Одеська юридична академія»
м. Одеса, Україна*

Позбавлення волі є одним з найсуворіших покарань, передбачених кримінальним законодавством України. Воно має як своєрідну мету – відновлення справедливості, так і мету виправлення осіб, засуджених за скоєні правопорушення. Проте, попри цей підхід, важливим є забезпечення дотримання прав і законних інтересів осіб, які перебувають у місцях позбавлення волі. З огляду на те, що ця категорія осіб є особливо вразливою до порушень прав людини, збереження гуманності та забезпечення належних умов утримання є важливим аспектом правового та соціального забезпечення. Водночас дотримання прав засуджених залишається важливою проблемою, яка потребує не лише правового, а й практичного вирішення.

Основним нормативно-правовим актом, який визначає права осіб, засуджених до позбавлення волі, є Кримінально-виконавчий кодекс України (далі – КВК України) [1]. Цей кодекс регламентує не лише права засуджених, а й обов'язки держави щодо забезпечення умов для відбування покарання. В Україні правовий статус осіб, позбавлених волі, регулюється на підставі Конституції України, міжнародних угод